

Recenzja w postępowaniu na stopień doktora habilitowanego
dr Grzegorza Mani
w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej: instrumentalistyka

Prof. dr hab. Joanna Domańska

Katowice, 25.09.2019

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna w Krakowie, Dziekan Wydziału Instrumentalnego. Zlecenie podjęte w związku z decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych z dnia 5 czerwca 2019 roku **Nr BCK-VIIL-8034/19** powołującą komisję habilitacyjną do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dla Pana dr Grzegorza Mani w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka (na podstawie art.18a ust. 5 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017r., poz. 1789) w związku z art. 179 ust.2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 poz.1669)). Postępowanie zostało wszczęte przez Centralną Komisję dnia 27 marca 2019 roku.

Do nadesłanego pisma, informującego o powierzeniu mi przez Centralną Komisję roli recenzenta osiągnąć Pana dr Grzegorza Mani w postępowaniu habilitacyjnym, została dołączona – zgodnie z wytycznymi paragrafu 12 ust.2 przedmiotowego Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22.09.2011r. (Dz.U.204, poz.1200) - dokumentacja Habilitanta, łącznie z płytą CD z nagraniami wskazanymi przez Habilitanta jako oryginalne osiągnięcie artystyczne.

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan Grzegorz Mania, urodzony 11.10.1985 w Zielonej Górze ukończył z wyróżnieniem studia w Akademii Muzycznej w Krakowie w klasie fortepianu Prof. Stefana Wojtasa oraz kameralistyki w klasach prof. Janiny Romańskiej-Werner i prof. Janiny Baster. Równolegle ze studiami muzycznymi studiował prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Po ukończeniu Akademii, swoje umiejętności muzyczne Habilitant doskonalił w Guildhall School of Music & Drama w Londynie u Caroline Palmer, Martina Roscoe i Charles'a Owen'a. Podczas studiów w Londynie był uczestnikiem wielu kursów mistrzowskich i konsultacji, zarówno kameralnych jak i solowych. Obecnie Pan Grzegorz Mania, jako nauczyciel mianowany, prowadzi klasę fortepianu w PSM II st. im. W. Żeleńskiego w Krakowie oraz w PSM I st. w Dobczycach. W 2017 Rada Wydziału Prawa i Administracji UJ w Krakowie nadała Panu Grzegorzowi Mani tytuł doktora nauk prawnych w dyscyplinie prawo, ze specjalnością prawo własności intelektualnej.

Ocena dorobku naukowego oraz działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej.

Oceniając dorobek Habilitanta trudno rozdzielić wszystkie jego aktywności. W sposób naturalny zdają się wynikać z wielości jego zainteresowań, a ich rezultatem jest imponujący zestaw publikacji (4), artykułów (5) publikowanych w Polsce i za granicą oraz wykładów (4), wystąpień konferencyjnych (10) na uczelniach krajowych (AM Kraków, Łódź, UMFC Warszawa, UJ Kraków) i zagranicznych (Estońska Akademia Muzyki i Teatru, European University Cyprus), zarówno z dziedziny prawa jak i z dziedziny muzyki.

Jak Habilitant pisze w autoreferacie, interesują go „różnorodne aspekty zawodowego funkcjonowania muzyków i miejsce muzyki w obecnej rzeczywistości prawno-ekonomicznej”. Od strony prawnej zajmuje się „prawem i jego relacjami ze sferami, które ono reguluje oraz jego rolą w kształtowaniu rzeczywistości kulturalnej”. Od strony muzycznej natomiast w centrum jego zainteresowań znajduje się problematyka czytania a vista i kształcenia zawodowego muzyków.

Praca w szkole muzycznej I i II stopnia pozwoliła Habilitantowi na całościową analizę procesu kształcenia pianistów. Analiza doprowadziła go do konkluzji, że mankamenty tego kształcenia w dużej mierze wynikają ze zbyt małej wagi jaką przywiązuje się do nauki gry a vista i gry kameralnej. Habilitant uważa, że na początkowym etapie kształcenia w szczególności gra na 4 ręce, jako najprzystępniejsza forma muzykowania kameralnego, powinna być szerzej uwzględniana w programach nauczania. Zainteresowanie tematem zaowocowało publikacjami: „Na cztery dziecięce ręce. Wybór utworów dla uczniów szkół muzycznych I stopnia.” wraz z płytą CD (w przygotowaniu zbiór dla szkół II stopnia) oraz „Czytanie a vista w szkole muzycznej II stopnia” (PWM w 2017, współautorstwo).

Obok szkoleń z zakresu czytania a vista dla pedagogów szkół muzycznych (2) Habilitant prowadził szkolenia (6) z zakresu prawa autorskiego dla nauczycieli. Treści tych szkoleń zostały zawarte w podręcznikach: „Prawo autorskie dla nauczycieli szkół artystycznych” i „Prawo autorskie jako podstawa działalności edukacyjnej i kulturotwórczej”. Habilitant pracował również w zespole ekspertów MKiDN ds. przygotowania założeń ustawy o szkolnictwie artystycznym.

Ocena działalności organizacyjnej i kulturotwórczej.

Jako założyciel i prezes Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kameralistów Pan Grzegorz Mania jest inicjatorem wielu wartościowych projektów: „Władysław Żeleński i krakowski salon muzyczny”, „Rzeszowska Jesień Muzyczna”, „Międzypokoleniowa Akademia Muzyczna”, „Młodzi pod kołem podbiegunowym. Polska muzyka w Finlandii.”, „Start w muzyczną dorosłość”, „Dni muzykowania zespołowego i rodzinnego”, „Oblicza pianistyki” - 2-letnia seria koncertowa. Najważniejszym projektem realizowanym przez Habilitanta jest „Gradus ad Parnassum - akademia mistrzowskiej pianistyki”. Jest to ogólnopolska konferencja pianistyczna oferująca lekcje mistrzowskie, wykłady, warsztaty, prezentacje i koncerty. Miarą sukcesu przedsięwzięcia jest liczba ponad 300 zarejestrowanych uczestników w jego ostatniej edycji oraz zaproszenie Alfreda Brendla do wygłoszenia wykładu „Jak grać Mozarta”.

Ponadto, aktywność Habilitanta przejawia się w organizacji wyjazdów zagranicznych szkolnych zespołów kameralnych i orkiestry szkolnej (Norwegia, Islandia, Finlandia, Izrael, Niemcy). Aktywność ta została doceniona nagrodą Województwa Małopolskiego *Ars Quaerendi* za wybitne działania na rzecz rozwoju i promocji kultury.

Ocena dorobku artystycznego

Bogata dokumentacja koncertowa Grzegorza Mani przedstawia Habilitanta jako niezwykle aktywnego pianistę - kameralistę. Znakomita większość z 49 programów koncertowych mających miejsce po uzyskaniu przez Habilitanta stopnia doktora (w okresie 2017-19) obejmuje koncerty duetu „Zarębski Piano Duo” (z Piotrem Różańskim). Większość pozostałych to koncerty kameralne z Marią Sławek- skrzypce, Krzysztofem Michalskim - wiolonczela.

Jedynymi pozycjami solistycznymi w tym zestawieniu są Mazurki op.24 F.Chopina oraz partia fortepianu w *Karnawale zwierząt* C. Saint-Seana. Większość tych koncertów

miała miejsce poza granicami kraju i często towarzyszyła wystąpieniom na konferencjach (8).

Ocena dzieła artystycznego

Jako dzieło artystyczne Habilitant przedstawił nagranie „na żywo” z koncertu, który odbył się 6.10.2018 w Krakowie podczas projektu „Gradus ad Parnassum - akademie mistrzowskiej pianistyki”. Zarębski Piano Duo w składzie Piotr Różański i Grzegorz Mania wykonało ciekawie dobrany program, na który złożyły się mało znane w Polsce pozycje:

- Paul Hindemith - Walce op.6 (GM/PR)
- Petr Eben - Hájíčku zelený (PR/GM)
- Samuel Barber - Souvenirs op.28 (PR/GM)
- Emil Wojtacki - Szkice przestrzeni (prawykonanie)
- Jonh Corigliano - Gazebo Dances (GM/PR)
- Georgi Ligeti - Sonatina I cz./bis (GM/PR)

Z przedstawionych kompozycji najciekawszą pozycją są *Szkice przestrzeni* (2018) Emila Wojtackiego. Prawykonany podczas koncertu utwór ukazał świetne zgranie duetu. Wykonawcy z precyzją i swobodą pokonali wszystkie piętrzące się zawłości rytmiczne utworu, wydobywając z instrumentu ciekawe brzmienia. Głównym atutem wykonania było uzyskanie znakomitej czytelności planów, świetnie rozlokowanych w przestrzeni, co jak wskazuje tytuł, było głównym problemem do rozwiązania w tej kompozycji.

Z pozostałych pozycji najbardziej podobała mi się suita *Souvenirs op.28* Samuela Barbera, której wykonanie charakteryzuje się lekkością i dużą kulturą brzmienia. Niestety już tutaj pojawia się główna wada interpretacyjna duetu: skłonność do asekuracyjnych temp. W cyklu Barbera szczególnie widoczne jest to w częściach utrzymanych w tempie *Allegro molto: Two-step* i *Galop*. Wolne tempa pozbawiają te części żywiołu tańca, dając w zamian wrażenie ostrożnego grania.

Podobne zastrzeżenia mam w stosunku do *Gazebo Dances* Jonh'a Corigliano. Defensywny charakter gry duetu ujawnia się już w Uwerturze - tempo *Allegro con brio*. Wskazanie *elegante* nie oznacza wolniej, a zachowanie proporcji z następnym wskazaniem *slightly slower i rall.* skutkuje niemal zatrzymaniem akcji. Podobnie w Walcu brakuje tanecznego rozkołysania i wdzięku, w taktach na 5/4 mało jest giętkości rytmicznej i giętkości w prowadzeniu frazy, która rozpada się na osobne motywy.

Niekorzystnie wypada również interpretacja Tarantelli. Pełen werwy taniec (kompozytor sam go tak określa) jest ospały, fragmenty *fff* w tak wolnym tempie stają się ciężkie. Charakterystyczne dla Tarantelli akcenty nie skłaniają wykonawców do gry z większą fantazją i ogniem. Część wolna *Adagio* najbardziej odpowiada predyspozycjom duetu.

Z trzech utworów Petra Ebena skrajne części *Široký, hluboký* nr7 urzekają pięknem brzmienia. Natomiast wykonanie *Hájíčku zelený* nr8 jest najmniej przekonującą artystycznie propozycją. Podane przez kompozytora wskazanie *giocoso* zostało zrealizowane w przesadny sposób poprzez skandowanie „raz” w każdym takcie frazy tematu i kończenie jej brzydkim akcentem w partii primo. Partia secondo, realizowana przez Habilitanta, potraktowana jest z większym umiarem i kulturą.

Interpretacja trzech Walców op.6 Paula Hindemith'a wpisuje się w styl gry Zarębski Piano Duo - rozciąganie tempa (już w zamierzeniu kompozytora - wolnego), hamowanie wewnątrz fraz (Walc nr1) nie daje naturalnej narracji i tanecznego charakteru.

Akcja dodanej na bis I części Sonatiny Ligetiego również toczy się statecznie,

a przesadne akcenty (szczególnie w partii secondo - Piotr Różański) pozbawiają wykonanie pikanterii i dowcipu, którym powinien skrzyć się ten utwór.

Podsumowując: ambitny program to, obok niekwestionowanego zgrania duetu i precyzyjnego generalnie wykonania, oczywisty walor przedstawionego dzieła artystycznego. Jednak wymienione mankamenty nie dają pełnej satysfakcji z końcowego efektu. Słuchacz pozostaje z wrażeniem wykonania solidnego lecz pozbawionego fantazji i tej odrobiny artystycznego szaleństwa, którego wymagają zawarte w programie kompozycje.

Konkluzja

Dr Grzegorz Mania reprezentuje swoją pianistyką rzetelny, profesjonalny poziom. Rozległość jego zainteresowań i aktywność na różnych polach, w tym również jako pianisty kameralisty, zasługuje na szczególne uznanie. Zaangażowanie w sprawy profesjonalnego kształcenia i upowszechniania muzyki oraz jego działalność organizacyjna na rzecz kształcenia i promowania młodych wykonawców budzą najwyższy respekt.

Osiągnięcia dr Grzegorza Mani przyjmuję.

Prof. dr hab. Joanna Domańska

